

Hovedscenen
Rosenkrantzgt. 10

Centralteatret
Akersgt. 38

Trikkestallen
Torshovgt. 33

Teaterkjeller'n
Akersgt. 38

■■■ oslonye.no

GLASSMENASJERIET

Teatersjef og ansvarlig utgiver: Kim Bjarke.

Redaksjon: Margareta Magnus Myhre, Hanne Lise Rørstad.

Grafisk formgivning: Solveig Jevanord. Forestillingsfoto: Lars Opstad. Forestillingsplakat: Tord Torpe / Oscar Udbye

Oslo Nye Teater tar forbehold om endringer i programmet.

KJÆRE PUBLIKUM

GLASSMENASJERIET av Tennessee Williams fra 1944 er hans gjennombrudd, og et av hans mest spilte stykker. Historien om den lille familien, skjør som glass, har vist seg å ha en tematikk som fortsatt er aktuell, 80 år etter det ble skrevet.

Tom Wingfield er en forfatter, med store kvaler for valget han en gang tok. Om og om igjen spilles minnene hans av, minnene om moren Amanda – en kvinne som i likhet med sin sønn, lever livet gjennom sine minner fra en oppvekst i velstand, fjernt fra livet hun lever nå. Og hans minner om søsteren Laura – en ung kvinne som har lukket seg mer og mer inne i sin egen drømmeverden, hvor glassfigurene hennes – glassmenasjeriet – er det hun bryr seg aller mest om. I denne familien blir Tom og hans egne drømmer sakte kvalt, og han må ta et valg: familien eller seg selv. Men lar han seg lure av egne minner? Er Amanda så desperat og skingrende som han husker?

Og går Laura virkelig til grunne hvis Tom forsvinner? Hva som er ekte og hva som er mareritt er vanskelig å vite sikkert, men prisen Tom betaler for sin egen frihet synes høy.

I en tid hvor individualismen står sterkt, fremstår kanskje Tom Wingfields kamp for egen selvstendighet unødvendig dramatisk – hvorfor ikke bare dra? Lojaliteten til egen familie strekker seg langt, uansett hvor dårlig man føler seg behandlet. Og her ligger kjernen til Oslo Nye Teaters versjon i 2022: drømmen om å leve som man vil, kan aldri bli utdatert.

Velkommen i teatret.

Kim Bjarke,
teatersjef

TENNESSEE WILLIAMS

Amerikansk dramatiker, født 26. mars 1911 i Columbus, Mississippi, død 25. februar 1983 i New York, 71 år gammel.

Tekst: Hanne Lise Rørstad

Tennessee Williams het opprinnelig Thomas Lanier Williams III. Tok senere kunstnernavnet «Tennessee», et kallenavn fra studiedagene. Begynte å skrive allerede som barn. Ble oppmuntret av moren, som ga han en skrivemaskin da han var 13. Fikk et essay på trykk allerede som 16-åring, da han kom på tredje plass i en skrivekonkurranse for et magasin.

Fattet for alvor interesse for å skrive skuespill på universitetet. Skrev også mens han måtte arbeide på skofabrikk i de harde 30-årene. Da arbeidet hans ble satt opp av frie teatergrupper, ble han oppmuntret til å ta fatt på «dramatic writing» ved University of Iowa, hvor han tok en BA i engelsk i 1938. Senere studerte han ved the Dramatic Workshop i New York. Vant en pris i 1939 for *American Blues*.

Gjennombruddet kom med *Glassmenasjeriet* (*The Glass Menagerie*) i 1944, som gikk videre til New York og Broadway, hvor det vant New York Drama Critics' Circle Award i 1945.

Den første filmatiseringen av stykket kom allerede i 1950, med bl.a. Kirk Douglas som Jim og Jane Wyman som Laura. Senere har det kommet flere filmatiseringer, både i USA og internasjonalt.

Williams' neste suksess ble *En sporvogn til begjær* (*A Streetcar Named Desire*) i 1947, som skaffet han Pulitzerprisen for drama. Elia Kazan regisserte urpremieren på Broadway med Marlon Brando som Stanley Kowalski, og i London gjorde Laurence Olivier den med Vivien Leigh som Blanche DuBois. Filmatiseringen mottok flere Oscar-priser.

I 1953 kom *Camino Real* og i 1955 *Katt på hett blikktak* (*Cat on a Hot Tin Roof*), som skaffet Williams nok en Pulitzerpris. Stykket ble filmatisert i 1958 med bl.a. Elizabeth Taylor og Paul Newman i hovedroller. Film ble det også av Williams' stykke fra 1961, *Iguanatten* (*The Night of the Iguana*), med Richard Burton og Ava Gardner i ledende roller.

Andre kjente teaterstykker av Tennessee Williams er bl.a. *Summer and Smoke* (1948), *The Rose Tattoo* (1950) – som fikk Tony Award for Beste stykke og ble filmatisert med en Oscar-vinnende Anna Magnani – , *Suddenly Last Summer* (1958) og *Sweet Bird of Youth* (1959).

En rekke av Tennessee Williams' teaterstykker ble satt opp på Broadway etter at han gjorde suksess. Han var aktiv som dramatiker fra tredvetallet og frem til sin død, men opplevde ikke like stor suksess med sine senere stykker.

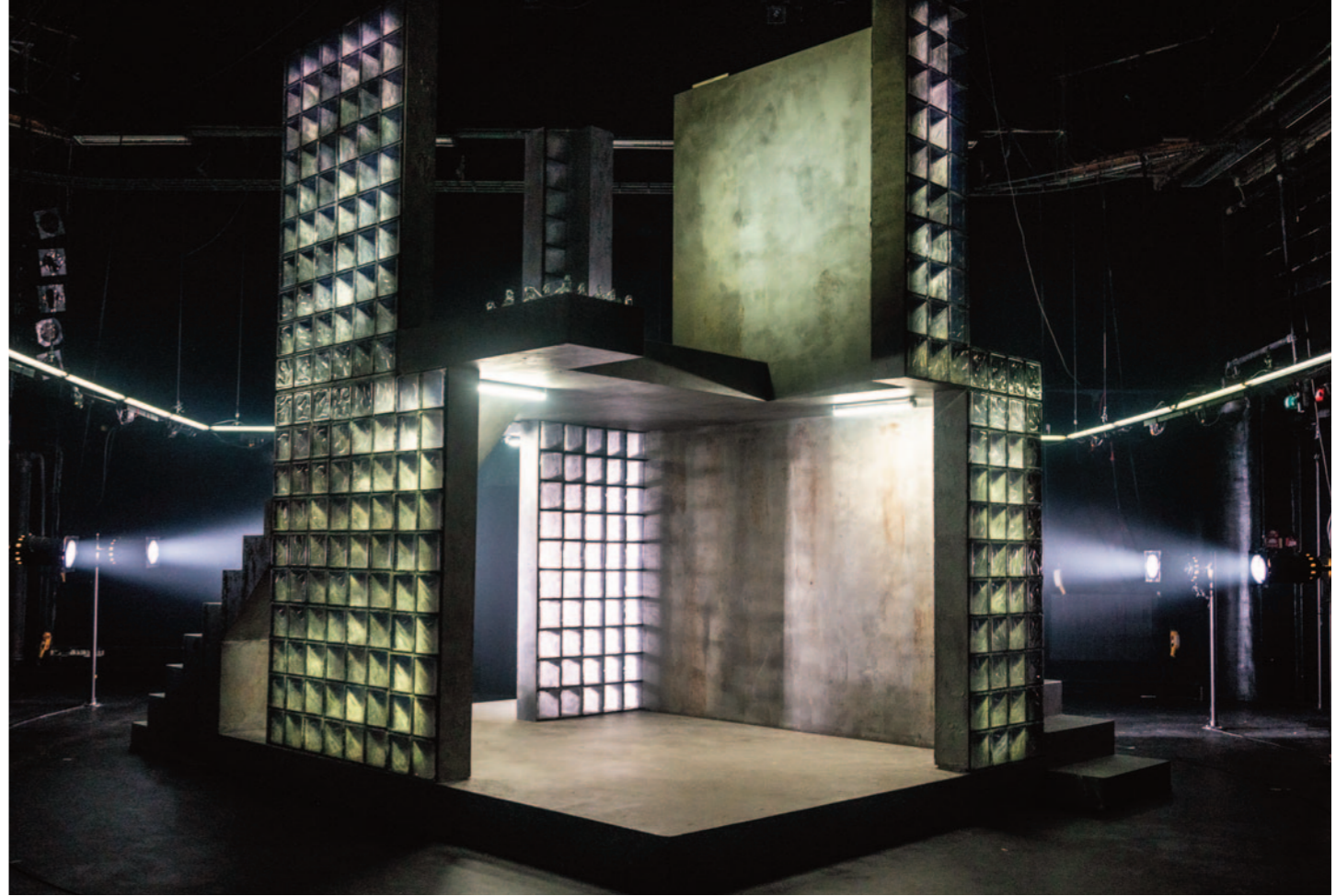
Sørstatene, hvor Williams ble født, står sentralt i verkene hans. De er også inspirert av hans egen dysfunksjonelle familie, med foreldre som hadde opplevd fall på klassestigen, en temperamentsfull og alkoholisert far som rakk ned på sin «pinglete» sønn, søsteren Rose, som ble innlagt på psykiatrisk institusjon og senere lobotomert, broren

Dakin og moren Edwina. Williams skal ha hatt et nært forhold til sine besteforeldre og også til sin institusjonaliserte søster Rose, som han beholdt kontakten med gjennom hele livet.

I sine produktive år reiste han mye og bodde ulike steder i USA og Europa, bl.a. i Roma, for å skaffe seg inspirasjon. Williams og partneren Frank Merlo, hadde et langvarig forhold. Merlo fungerte også som manager og assistent. Etter Merlos død, slet Williams med depresjon og rusproblemer.

Tennessee Williams skrev en rekke skuespill, filmmanus, romaner, noveller, essayer og dikt. I 1975 kom selvbiografien *Memoirs*. I årenes løp mottok han en rekke priser og utmerkelser. Tennessee Williams regnes blant 1900-tallets største dramatikere og hovedverkene hans – som for lengst er klassikere – spilles verden over.

KILDER: Store norske leksikon https://snl.no/Tennessee_Williams • Encyclopædia Britannica <https://www.britannica.com/biography/Tennessee-Williams> • Nordiska.dk • <https://www.imdb.com> • [Tonyawards.com](https://www.tonyawards.com) • www.oscars.org/oscars The Official Academy Awards® Database • Amazon.com • Sceneweb • Book Depository <https://www.bookdepository.com/Memoirs-Tennessee-Williams> • Wikipedia.

TENNESSEE WILLIAMS PÅ OSLO NYE TEATER:

- 2022 **Glassmenasjeriet** (*The Glass Menagerie*)
- 2019 **Sporvogn til begjær** (*A Streetcar Named Desire*)
- 1999 **Ville engler** (*Orfeus Descending*)
- 1992 **En sporvogn til begjær** (*A Streetcar Named Desire*)
- 1986 **Glassmenasjeriet** (*The Glass Menagerie*):
premiere Centralteatret 8. februar 1986.
Med: Kjersti Holmen (*Laura Wingfield*),
Sven Nordin (*Tom Wingfield*), Sissel Sellæg
(*Amanda Wingfield*), Terje Strømdahl
(*Jim O'Connor*). Regi: Anne-Karen Hytten.
Musikk: Jan Garbarek. Scenografi og
kostymedesign: Guy Krohg og Frode Krohg.
Lysdesign: Mari Alvim.
- 1969 **Du deilige ungdom** (*Sweet Bird of Youth*)
- 1959 **Drømmen om Orfeus** (*Orfeus Descending*)
- 1953 **Forbudt område** (*This Property is Condemned*)

GLASS MENASJERIET

AV TENNESSEE WILLIAMS • OVERSATT AV INGER HAGERUP

Tom **FREDRIK HØSTAKER**
Laura **MARI DAHL SÆTHER**
Amanda **HELLE HAUGEN**
Jim **MODOU BAH**

Regi Ilene Sørbøe
Musikk Peder Varkøy
Scenografi Katja Ebbel
Kostymedesign Alva Brosten
Lys- og videodesign Oscar Udbye
Lyd Erling Berby og Steffen Hofseth
Maskedesign Julie A. Clark
Rekvisitører Nina Meyer Jacobsen og Adriana Garcia-Peña
Dramaturg Marianne Sævig
Inspisient Christina Ustad Bjurholt
Produksjonsmedarbeider Astrid Berg Hauge

THE GLASS MENAGERIE
av TENNESSEE WILLIAMS

THE GLASS MENAGERIE presenteres etter avtale med
The University of the South, Sewanee, Tennessee

Teaterforlag: Nordiska ApS – www.nordiska.dk

PREMIERE OSLO NYE CENTRALTEATRET 9. FEBRUAR 2022

ERINDRINGER, MINNER OG HUKOMMELSE

Tekst: Margareta Magnus Myhre

Glassmenasjeriet foregår i Toms erindring og leker med forholdet mellom realisme og fantasi. Hva er hukommelse og kan vi stole på minnene våre?

– Det er mange forskjellige måter å huske på, forteller Ylva Østby, nevropsykolog, forfatter og førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo. – Vi har for eksempel hukommelse for fakta og ting som vi vet, så har vi hukommelse for hvordan gjøre ting, prosedural hukommelse eller kroppslig hukommelse, og så har vi det som dette stykket handler om, nemlig episodisk hukommelse, eller selvbiografisk hukommelse. Episodisk hukommelse er de enkelthendelsene som vi husker, og som gir oss en slags gjenoppleveling av det som har skjedd, med varierende grad av detaljer fra hendelsen. Det dreier seg om hva som skjedde, hvordan det opplevdes, hvordan det så ut, følte og kjentes, hvem som var til stede og hvordan det utspilte seg.

Når det gjelder erindring, tenker vi ofte på noe mer enn bare de enkelte episodene, hvordan de inngår i en større helhet som vi kan kalle for vår selvbiografi.

– *Tennessee Williams sier at erindringen ligger i hjertet. Hva menes med det?*

– Jeg forestår det som at erindringen er sterkt knyttet til følelser og til vår identitet. Når han sier at minnene kommer fra hjertet, er det fordi de er knyttet til oss selv og hvordan vi ser verden, svarer Østby. – Hukommelsen vår er veldig fleksibel. Vi bruker erindringen vår til ulike ting for å fremme vårt eget selvbilde og vår egen forståelse av fortiden, som vi igjen bruker til å forstå nåtiden og til å forutse fremtiden med. Det som gjør at hukommelsen kan være fra hjertet og ikke bare er en objektiv enhet, er at minnene våre ikke er konstante absolutte representasjoner av det som har skjedd. Vi har ingen opptaksfunksjon i hjernen som tar opp alt som skjer, og hvor det senere bare er å trykke på play og få den samme opplevelsen tilbake. Minnene våre er satt sammen av delvis minnespor fra det som faktisk skjedde, men også en rekonstruksjon som skjer når vi gjenhenter minner og når

vi lager minner. For hjernen er det en veldig energioekonomisk måte å lagre hukommelsen vår på, som gjør at vi ikke trenger å ta vare på alt vi opplever til enhver tid, men kan gjenbruke en del materiale. Derfor sier vi at hukommelsen vår er konstruerende og at det vi husker ikke er en direkte kopi av det som har hendt, men en rekonstruksjon.

– *Hvordan endres hukommelsen?*

– Hukommelsen endres som følge av ting vi opplever i nåtiden. Vi kan få ny informasjon som påvirker hvordan vi husker og endrer detaljer i minnene våre. Vi organiserer også disse minnene i ulike narrativer eller fortellinger om oss selv og fortiden vår. I disse fortellingene kan vi legge vekt på ulike ting og vi kan også endre eller tilføre noe, som påvirker hvordan disse hendelsene fra fortiden fremstår.

– *Hvorfor husker vi noe, mens vi glemmer noe annet?*

– Her kommer følelsene inn. Følelsene er med på å gi mening og tyngde til det vi opplever og er veldig viktige bestanddeler i hukommelsen vår. Ting

som er veldig emosjonelle, har vi mulighet til å huske bedre enn ting som ikke er veldig emosjonelle. Det som er hverdagslig og ubetydelig, har vi en tendens til å glemme eller lagre sammen i en jevn suppe av hverdagsting. Du husker ikke hver eneste gang du tok tok bussen til skolen, men du husker de få gangene det skjedde noe spesielt, som skiller seg ut. Følelsene forteller oss hva som er viktige motiver, og de motivene kan være med på å forme hva som blir lagret og hva som ikke blir lagret. Det som er viktig for oss der og da, er med på å bestemme hva som blir lagret i hukommelsen.

Noe som kan oppleves som ubetydelig for en person, kan oppleves som betydningsfullt for en annen, innenfor deres univers og forståelsesramme.

– *Er det vanlig at man endrer fakta om det man husker?*

– Det er i hvert fall ikke uvanlig. Enten legger man til fakta som opprinnelig ikke var til stede, eller man blander sammen hvem som har opplevd hva. Det er ganske vanlig. Særlig når

man har felles historier, som i en familie hvor man lager stereotypier eller modeller av de andre, som passer inn i det narrative man har. Og så blir man overrasket når man finner ut at det ikke var slik du hele tiden husket det. Dette skjer ubevisst, og kan handle om å lage seg en livsløgn som er med på å bygge opp et selvilde eller trygghet på hvordan tilværelsen er. Hjernen vår har en tendens til å forenkle ting og ta snarveier for å forstå oss selv og verden. Disse snarveiene består i at man ikke går igjennom all tilgjengelig informasjon for å underbygge en holdning eller en påstand, men at man baserer seg på det som er mest tilgjengelig i hukommelsen og som støtter opp om livsløggen.

YLVA ØSTBY er nevropsykolog og førsteamanuensis ved Psykologisk Institutt, Universitetet i Oslo. Forfatter av bl.a. *Passasjerhistorier*.

Foto: Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

FREDRIK HØSTAKER

Utdannet ved KHiO (MA skuespillerfag, 2017–19) og Bårdar Akademiet. Ansatt ved Kilden Teater, hvor han bl.a. har spilt tittelrollen i *Jonas* og medvirket i *Kirsebærhaven* (Jasja), *Erasmus Montanus* (Lisbeth) og *Hundrevis av barn i vill kamp* (Barnet). Har også vært tilknyttet bl.a. Sogn og Fjordane Teater (*Kjærlighets ferjereiser*), Haugesund Teater (*Vaffelhjarte*) og gjestet Oslo Internasjonale Teaterfestival (*Radio Oh So Slow*) og Teaterfestivalen i Fjaler. Film og TV: bl.a. NRK-serien *Valkyrien*. Gjester nå Oslo Nye Teater for første gang.

MARI DAHL SÆTHER

Utdannet ved Teaterhøgskolen i Oslo (KHiO bachelor/master 2010–15). Har arbeidet ved Teater Ibsen fra 2015–18 og medvirket i bl.a. *Lille Eyolf* (Rita), *Brand* (Agnes) og *Kvinne, kjenn din kropp* (Kvinnen). Åremålsansatt ved Oslo Nye, hvor hun i fjor spilte bl.a. Mary Warren i *Heksejakt* og alternerte som Lena i *Så som i himmelen*. Har også medvirket i *Snøfall*, *Min briljante venninne*, *Sommeren uten menn* mfl.

HELLE HAUGEN

Utdannet ved Statens Teaterhøgskole og Statens balletthøgskole. Ansatt ved Oslo Nye siden 1989. Oppsetninger i utvalg: Ruth i *Snøfall*, Siv i *Så som i himmelen*, Erna i *Presidentinnene*, *Min briljante venninne*, *Fravær*, *Hvem har æren?*, *Lenge leve livet*, *Postkort fra Lillebjørn*, Anne Lise i *Kurt koker hodet*, *Spring Awakening*, Marianne i *Tatt av kvinnen*, Hedvig i *Vildanden*, *Juleoratoriet*, *Pal Joey*, tittelrollen i *Rita* (Riksteatret). Film og TV: dramaserien *Frikjent*, NRKs *Jul i Blåfjell*, *Maja Steinansikt* mfl. Er tildelt Aud Schønemann-prisen (2010).

MODOU BAH

Utdannet ved Liverpool Institute for Performing Arts (BA 2011–14) m.m. Har medvirket i Nationaltheatrets *Engler i Amerika* og *Hærmennene på Helgeland*. TV: bl.a. NRK-serien *22. juli*. Ansatt ved Oslo Nye, hvor han har spilt bl.a. Julius i *Snøfall*, Tore i *Så som i himmelen* og Driss i *De urørlige*; en rolle han ble nominert til Hedda-prisen for. Har ellers medvirket i *Heksejakt*, *Gymnaslærer Pedersen...*, *Min briljante venninne* og *Macrofobia*.

ILENE SØRBØE, REGI

Regissør og dramaturg. Arbeider ved Oslo Nye Teater. Er tidligere Heddajurymedlem og teateranmelder i Morgenbladet og Shakespeare-tidsskriftet. Har jobbet som regi-assistent for kunstnerisk leder ved The Goodman Theatre i Chicago. Regioppdrag: bl.a. Oslo Nyes *20. november* av Lars Norén, *Presidentinnene* av Werner Schwab (oversettelse/regi) og *Macrofobia – frykten for lang ventetid*, som ble skrevet og arbeidet frem med ensemblet, samt *Kvar-tett* av Heiner Müller.

Foto: Christian Skolmen

PEDER VARKØY, MUSIKK

Utdannet organist og korleder, musikkviter og musikk-pedagog ved Norges musikkhøgskole (2008–16). Har jobbet som musikalsk ansvarlig, kapellmester, komponist, arr-angør og musiker ved en rekke teaterproduksjoner og konserter. Oppsetninger i utvalg: *Det blåser skarpt fra endeløse sletter* og *Den utrolige historien om den kjempestore pæra* (Nationaltheatret), *Sound of Music* og *The Phantom of the Opera* (Folketeateret), *Next to Normal* (Lørenskog Hus) m.m. Pt. aktuell med *Tid for glede* på Det Norske Teatret og Kruttårnteatrets *Askepott* på SALT. Tidligere gjestet Oslo Nye som vikarierende kapellmester for *Hair*, musikalsk ansvarlig for *Macrofobia* og musiker i *Så som i himmelen*.

KATJA EBBEL, SCENOGRAFI

Utdannet ved Dramatiska Institutet, Stockholm (BA scenografi, 2007–10) og KHIO (BA kostymedesign, 2003–06). Har hatt en rekke oppdrag som scenograf og/eller kostymedesigner for sceneoppsetninger i inn- og utland, og gjort diverse kunstprosjekter. Oppsetninger i utvalg: *Byggmester Solness*, *Personer, steder og ting*, *Reisen til julestjernen* og *Renset* (Nationaltheatret), *Colly* (Det Norske Teatret), *Frankenstein*, *Bildet av Dorian Gray* (nominert til Heddaprisen for scenografi/kostymer) og *Tordenskjold* (Trøndelag Teater), *Amadeus* og *Hedda Gabler* (Kilden Teater), *Psykose* og *Peer Gynt* (Rogaland Teater). Tidligere gjestet Oslo Nye med scenografi/kostymedesign til *Natta, mamma*.

ALVA BROSTEN, KOSTYMEDESIGN

Utdannet kostymedesigner ved KHIO (2014–17). Har hatt kostymedesign til diverse sceneproduksjoner, som bl.a. *Jordopphimlesang*, *Et dukkehjem*, *Begjær under almene* og *Hærmennene på Helgeland* (Nationaltheatret), *Drøm om høsten* (Hålogaland Teater), *Romeo og Julie* (Teatret Vårt), *Metasexy* (Dansens hus). Film og TV: TV-seriene *Lovleg* og *Delete Me*, kortfilm, reklame m.m. Designet kostymer for artister som *Girl in Red* og *Sassy 009* mfl. Står bak smykkkolleksjonen *Fishy*. Tidligere gjestet Oslo Nye med kostymer til *Sommeren uten menn*.

OSCAR UDBYE, LYS- OG VIDEODESIGN

Lys- og videodesigner. Utdannet ved University of York, England. Står bak lys- og videodesign til sceneoppsetninger som bl.a. *Mens vi venter på no' godt* (Nationaltheatret), *Amadeus* (Kilden Teater), *Pust* (Riksteatret), *Frk. Frankenstein* (Trøndelag Teater), *Sangfoni* og *Historien om Shirley & Woundman* (Brageteatret), *Lille Leifolf* (Black Box Teater). Har også gjort lys- og videodesign for artister, turneer, TV-opptredener. Flere av kortfilmene hans har vunnet priser, ved bl.a. Kurzfilmtage Hamburg, Royal Television Society (UK) og Interfilm Berlin. Kortfilmen *Things that happened on the 9th of March* oppnådde TV-distribusjon til 42 land via Canal+ Top of the Shorts. Tidligere gjestet Oslo Nye Teater med video, scenografi og lysdesign på *20. november*.

JULIE A. CLARK, MASKEANSVARLIG

Utdannet ved Ware College og London College of Arts and Fashion innenfor feltene parykkmaker, frisør, media- og teatersminke, prostetikk og spesialeffekter for teater/film. Er avdelingsleder for Oslo Nyes maskeavdeling og har vært ansvarlig for maskedesign på en rekke oppsetninger: bl.a. *Heksejakt*, *Så som i himmelen*, *De urørlige*, *Den spanske flue*, *Ved Arken klokken åtte*, *En tjener for to herrer*, *Cobaret*, *Lenge leve livet*, *Hypokonderer*, *Oliver!*, *Trollbyen*, *Edvard Munch...*, *Spellemann på taket*, *Sound of Musvikk*, *La Cage aux Folles*, *Mysteriet Myrna Vep*. Undervist ved Art Complexion i en årrekke. Er sertifisert A.T.P.-coach.